

Ümit Akçay

KRİZİN

GÖLGESİNDE

EN UZUN
BEŞ YIL

Ekonomi

(2018-2023)

TÜRKİYE'DE KRİZ, SİYASET VE SERMAYE

Doç. Dr. Ümit Akçay, 2017 yılından bu yana Berlin Ekonomi ve Hukuk Okulu'nda (Berlin School of Economics and Law) ders vermekte ve Berlin Uluslararası Politik Ekonomi Enstitüsü'nde (IPE Berlin) araştırmacı olarak çalışmaktadır. Akçay, lisans eğitimini İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü'nde, yüksek lisans ve doktora eğitimini Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kalkınma İktisadi ve İktisadi Büyüme programında tamamlamıştır. Güncel olarak, büyüme modellerinin ekonomi politikası, merkez bankacılığı ve finansallaşma ve yeni otoriterliğin ekonomi politikası konularıyla ilgilenmektedir. Daha önce İstanbul Bilgi Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Atılım Üniversitesi, New York Üniversitesi ve Ordu Üniversitesi'nde çalışmıştır. Akçay, *Finansallaşma, Borç Krizi ve Çöküş: Küresel Kapitalizmin Geleceği* (Ankara: Notabene, 2014) kitabının ortak yazarı; *Para, Banka, Devlet: Merkez Bankası Bağımsızlaşmasının Ekonomi Politikası* (İstanbul: SAV, 2009) ile *Kapitalizmi Planlamak: Türkiye'de Planlamanın ve Devlet Planlama Teşkilatının Dönüşümü* (İstanbul: SAV, 2007) kitaplarının yazarıdır. Akçay'ın *Cambridge Journal of Economics, Contemporary Politics, Globalizations, International Journal of Political Economy* ve *European Journal of Economics and Economic Policies* dergilerinde uluslararası yayınları bulunmaktadır.

KRİZİN GÖLGESİNDE EN UZUN BEŞ YIL (2018-2023)
Türkiye'de Kriz, Siyaset ve Sermaye

Yazan: Ümit Akçay

Editör: Aslı Güneş

Yayın hakları: © 2024 Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

1. baskı / Ağustos 2024 / ISBN 978-625-6666-87-0

Sertifika no: 44919

Kapak tasarımı: Taylan Polat

Sayfa uygulama: Gökçen Yanlı

Baskı: Yıkılmazlar Basın Yayın Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.

15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B Güneşli - Bağcılar - İSTANBUL

Tel: (212) 515 49 47

Sertifika no: 45464

Doğan Yayınları Yayıncılık ve Yapımcılık Ticaret A.Ş.

19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 3, Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL

Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Krizin Gölgesinde En Uzun Beş Yıl (2018-2023)

Türkiye’de Kriz, Siyaset ve Sermaye

Ümit Akçay

DOĞAN KİTAP

İçindekiler

Önsöz.....	11
Grafikler ve Tablolar.....	09

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş.....	13
Kitap kime hitaben yazıldı?.....	16
Kitabın planı.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

Teorik Çerçeve ve Kısa Bir Tarihsel Arka Plan.....	22
Kavramsal çerçeve: Eleştirel siyasal iktisat.....	23
Eleştirel devlet teorisi ve iktidar bloku	26
<i>Devlet ve bürokrasi</i>	28
<i>Siyasi iktidar</i>	30
<i>Burjuvazi</i>	32
<i>İktidar bloku ve emek</i>	34
Büyüme modelleri ve stratejileri.....	38
Sermaye fraksiyonlarının farklılaşan çıkarlarının sektörel analizi.....	44
Kısa bir tarihsel arka plan	63
2001 Krizi, IMF programı ve AKP'li yıllar	64
2002-2013: Değerli TL koalisyonu	69
2013 dönemeci ve sonrası.....	72

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

2018 Döviz Krizi ve Siyasi Sonuçları	86
Yaklaşan fırtına ve erkene alınan seçimler.....	86
Yeni rejim, döviz krizi ve faiz artışları	90
Döviz krizinin sonuçları: Muhalefetin yerel seçim zaferi ve ertelenen kemer sıkma.....	105

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

2020 Covid-19 Salgını Dönemi	115
Albayrak'ı götüren büyüme ve iktidar blokunda yeniden yapılanma	116
Hasar tespiti ve Ağbal parantezi.....	124

BEŞİNCİ BÖLÜM

2021 Sonbaharı: Düşük Faiz Koalisyonu İşbaşında	133
Düşük faiz politikasının nedenleri.....	133
Şok faiz indirimleri	141
Dövizle hücum, kontrol kaybı ve KKM	148
Seçime doğru: Rekabetçi kurdan değerlendirilen TL'ye.....	160

ALTINCI BÖLÜM

2023 Seçimleri ve AKP'nin Galibiyeti	172
Ekonomik zorlukların törpülenmesi	173
Resmi muhalefetin âcizliği ve kaçırılan fırsatlar	184

YEDİNCİ BÖLÜM

Şimşek'in Dönüşü, Yeni Para Politikası Deneyi ve 2024 Seçimleri.....	191
Yeni büyüme koalisyonu ve Şimşek'in "mutedil" yolu	192
2024 seçimlerine doğru.....	206

SEKİZİNCİ BÖLÜM

İşlemeyen Programlar, Hatalı Yorumlar ve Alternatifler	214
Derviş, Nebati ve Şimşek Programları	215
Hatalı analiz çerçeveleri: Ekonomizm ve siyasi indirgemecilik	228
Çoklu kriz konjonktürü ve alternatifler	237
Bağımlı gelişme, devlet kapitalizmi ve sosyalist alternatifler	245

DOKUZUNCU BÖLÜM

Sonuçlar.....	255
---------------	-----

Grafikler ve Tablolar

Grafik 1. Türkiye’de özelleştirmeler.....	69
Grafik 2. Reel döviz kuru endeksi (2001-2024).....	79
Grafik 3. Cari işlemler hesabı (milyon ABD doları) (1984-2024).....	80
Grafik 4. Cari işlemler dengesinin GSYH’ye oranı (%).....	81
Grafik 5. İmalat sanayiinin gelişimi (1960-2022).....	82
Grafik 6. Türkiye’de işsizlik oranı (%), (1980-2023).....	83
Grafik 7. Türkiye’de brüt dış borç stoku (2002-2023).....	84
Grafik 8. FED’in para politikası adımları (2013-2024).....	95
Grafik 9. TCMB politika faizi (2018-2019).....	97
Grafik 10. Döviz ve faiz (2018-2019).....	101
Grafik 11. İşsizlik ve istihdam (2018-2019).....	108
Grafik 12. Döviz ve faiz (2020-2021).....	125
Grafik 13. Faiz İndirimi, döviz hücum ve KKM (2021-2023).....	157
Grafik 14. Döviz ve enflasyon (2021-2023).....	163
Grafik 15. TL’nin bir önceki aya göre değeri (2021-2023).....	165
Grafik 16. Reel kur endeksi (2021-2023).....	168
Grafik 17. Ekonomik büyüme (GSYH büyümesi %, yıldan yıla değişim), (2021-2023).....	175
Grafik 18. Enflasyon (2021-2023).....	177
Grafik 19. İşsizlik ve ilave istihdam (2021-2023).....	179
Grafik 20. Tüketici güven endeksi (2018-2024).....	180
Grafik 21. Halkın ekonomik beklentileri (2018-2024).....	181
Grafik 22. Reel döviz kuru endeksi (2023-2024).....	204
Grafik 23. Enflasyon (2023-2024).....	207
Grafik 24. Halkın enflasyon beklentileri (2023-2024).....	208
Grafik 25. Dolar/TL (2023-2024).....	209
Grafik 26. Faiz (2023-2024).....	211

Tablo 1. Türkiye’de sermayenin farklılaşan çıkartmalarının sektörel analizi.....	57
---	----

Önsöz

Kitabın yazılması uzun bir zamana yayıldı. 2022 yılında yazmaya başlarken sadece 2018'deki döviz krizine odaklanan bir kitap fikri varken, 2023'teki seçimlerin giderek daha kritik hale gelmesi, 2018-2023 dönemini bütünlüklü olarak değerlendirmenin daha önemli olacağı fikrini geliştirdi. Türkiye'nin sürekli değişen gündemi, belirli bir dönemdeki gelişmeleri değerlendirmek için son noktanın nerede konulması gerektiği ile ilgili verilecek kararı zorlaştırıyor. Özellikle yakın dönemi analiz etmeye girişen sosyal bilimci, hareketli bir hedefle karşı karşıya. Bu nedenle kitabın odak noktasında, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin (CHS) ilk beş yılındaki gelişmelerin eleştirel siyasal iktisat yaklaşımından bakarak değerlendirilmesi olsa da, 2024 yılındaki seçimlere kadar olan sürece de mümkün olduğunca değinmeye çalıştım. Kısacası, elinizde CHS'nin ilk beş yılının derli toplu bir politik ekonomi tarihi bulunuyor.

Kitabın yazım sürecinin farklı aşamalarında pek çok meslektaşım ve hocamla yaptığım tartışmalar ve fikir alışverişleri, sonuçta ortaya çıkan argümanların şekillenmesinde etkili oldu. Kitapta önerdiğim teorik çerçevenin daha önceki versiyonları üzerine Oktar Türel hocadan gelen dikkatli ve titiz yorumlardan çok yararlandım. Ali Rıza Güngen, Galip Yalman, Özgür Orhangazi ve Pınar Bedirhanoglu ile geçtiğimiz yıllarda belli aralıklarla yaptığımız fikir alışverişleri, özellikle beşinci bölümü kurarken ve sekizinci bölümdeki tartışmayı şekillendirirken çok faydalı oldu. Ali Rıza Güngen ayrıca kitabın bazı bölümlerinin taslaklarını okuyarak değerli görüşlerini paylaştı. Mehmet Baki Deniz ile kendi doktora tezi üzerinden kurduğumuz temas ve sonrasında sürdürdüğümüz tartışmalar, ikinci ve beşinci bölümleri kurmada yardımcı oldu. Hakkı Özal ve Bahadır Özgür ile belirli aralıklarla yaptığımız fikir alışverişleri özellikle kitabın sekizinci bölümündeki tartışmayı şekillendirmemi kolaylaştırdı. Son olarak, Berlin Uluslararası Po-

litik Ekonomi Enstitüsü, Büyüme Rejimleri Araştırma Grubu'ndaki meslektaşlarımla, özellikle de Eckhard Hein ile yaptığımız fikir alışverişleri, büyüme modelleri ve stratejileriyle ilgili argümanları kurmamda yardımcı oldu. Hepsine teşekkür ederim.

2021-2023 arasındaki iki yıllık ara dışında 2016 yılından bu yana haftalık periyotlarla yazdığım yazılar esasında bu kitabın arka planını oluşturdu. Bu süreç, bir yandan akademik bilgi ile gündelik ekonomi ve siyaset tartışması arasındaki uçurumun büyüklüğünü göstermesi açısından zaman zaman heves kırıcıydı. Ancak köşe yazarlığı, akademi ile gündelik tartışmalar arasında köprüler kurmanın ne kadar önemli olduğunu göstermesi açısından beslediğim temel kaynaklardan biri oldu. Bu nedenle, *Gazete Duvar'*a ve yorumlarını esirgemeyen okuyuculara çok teşekkür ederim. Bu kitapta ele aldığım pek çok konunun "ham versiyonu"nu okuyucularla daha önce paylaşma imkânı bulmuştum. Ancak şunu vurgulamalıyım: Kitap, gazete yazılarının bir derlemesi olarak ya da eski yazıların birleştirilmesi şeklinde hazırlanmadı, başı-sonu ve argümanı belli bir kitap olarak kurgulandı ve yazıldı.

Doğan Kitap'tan Cem Erciyes'e ve Aslı Güneş'e süreç boyunca sürdürdükleri sabırlı ve teşvik edici tutumları için teşekkür ederim.

Son olarak, bu sürecin her aşamasında desteğini hep hissettiğim sevgili Hilal Çelikkaya'ya çok teşekkür ederim.

Berlin, 17 Temmuz 2024

BİRİNCİ BÖLÜM

Giriş

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan için her şey yolunda gidiyor olsaydı, 2018 yılında Türkiye’de bir siyasi rejim değişimi yaşanır mıydı? 2018’deki döviz krizi ABD başkanı Donald Trump’ın sosyal medya paylaşımları nedeniyle mi çıktı? Başkanlık sistemiyle ekonomik krizin ilgisi var mı? 2020’de Berat Albayrak neden Hazine ve Maliye Bakanlığı görevinden ayrıldı? Ya da 2021’de Naci Ağbal neden görevden alındı? Peki, 2021 yılında enflasyon zaten yüksekken neden faiz indirimine gidildi? Faiz indiriminde sermaye grupları arasındaki çekişme mi etkili oldu? Yoksa faiz indirimlerinin esas amacı enflasyonu patlatıp reel ücretleri düşürmek miydi? Faiz indirimleri liyakatsiz kadrolar nedeniyle mi yapıldı? Ya da enflasyon beceriksiz yöneticiler nedeniyle mi düşüyor? Madem 2023’te faiz artırılabilecekti, 2021’de neden düşürüldü? Başından beri takip edilen bir strateji var mıydı? Yoksa Türkiye ekonomisi bir deneme tahtasına mı dönüştü? Ekonomi politikasındaki bu “U-dönüşleri” nasıl açıklanabilir? Nasıl oluyor da zıt yöndeki ekonomi politikaları aynı iktidar tarafından uygulanabiliyor ve bu büyük bir tepki yaratmıyor? Ekonomik zorluklar neden bir türlü geride kalmıyor?

Geçtiğimiz altı yıl boyunca Türkiye siyasetini ve ekonomi gündemini meşgul eden temel sorular nelerdi diye düşününce, ilk aklıma gelenler bunlar. Gerçekten de 2018-2023 yılları arası yaşanan iktisadi, siyasal ve sosyal gelişmeleri hızlıca düşündüğümüzde, bu altı yılın hem Türkiye’de hem de dünyada önemli ve köklü değişimlerin yaşandığı bir dönem olduğunu hemen fark edebiliriz.

Türkiye’de 2018’deki Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ne (CHS) geçişi, ardından gelen döviz krizini, 2019’da muhalefet partilerinin yerel seçimlerdeki başarısını, 2020’de Covid-19 salgınıyla ilgili sosyal mesafe kısıtlamalarını, 2021’de ekonomide yaşanan kulvar değişikliği sonrası uygulanan düşük faiz politikasını ve yaşanan döviz krizini, 2022’de bunun hızla yükselen enflasyon olarak çıkan faturasını, 2023 başında milyonlarca insanın etkilendiği büyük bir depremi ve sonunda AKP ve MHP’den oluşan Cumhur İttifakı’nın adayı Recep Tayyip Erdoğan’ın galip çıktığı cumhurbaşkanlığı seçimini hatırlayabiliriz.

Bu süreçte Türkiye’de bir çırpıda sıraladığım bu gelişmeler yaşanırken, dünyada ABD ile Çin arasındaki ekonomik gerilimlerin giderek arttığına, Rusya’nın Ukrayna’yı işgal girişimi sonrası savaşın uzun yıllar sonra yeniden Avrupa’ya dönüşüne, küresel tedarik ve üretim zincirlerinin etkinliği kadar dayanıklılığına da önem vermeye başlanmasına, bu bağlamda jeopolitiğin geri dönüşüne, ekonomik bloklaşma ve korumacılık önlemlerinin artmasına, yapay zekâ uygulamalarının ve dijitalleşmenin hayatın ve üretimin pek çok alanına uygulanmasına tanık olduk. Gerçekten de bu dönem dünyada siyasi, ekonomik, ekolojik ve jeopolitik gerilimlerin yoğunlaştığı bir çoklu kriz konjonktürü olarak ele alınıyor.

Tüm bu yaşananları bir arada düşündüğümüzde, 2018-2023 döneminin yakın tarihimizdeki *en uzun beş yıl* olduğunu ileri sürmek, abartılı olmayacaktır. Kitabın ismindeki “uzun beş yıl” metaforunu, ekonomik ve siyasi konularda beklenmedik gelişmelerin, normal zamanlara göre çok daha sık aralıklarla yaşandığı ve toplumun gidişatını derinden etkilediği bir dönemi tasvir etmek için kullandım. Gerçekten de 2018 sonrasını düşündüğümüzde, Covid-19 salgını, ekonomik zorluklar ve gerginliğini sürekli koruyan siyasi atmosfer nedeniyle yaşadığımız bu “en uzun beş yıl” sonucunda zihinsel olarak yorgun düşmeyen yoktur diye tahmin ediyorum. *Krizin Gölgesinde En Uzun Beş Yıl* ile bu zihinsel yorgunluğu aşmamıza yardım edecek bir çerçeve sunmaya çalıştım. Bu amaçla elinizde tuttuğunuz kitap, Türkiye’nin 2018-2023 arasındaki çalkantılı dönemine eleştirel siyasal iktisat perspektifinden bakarak derinlemesine bir analiz sunuyor.

Kitabın temel araştırma sorusu, 2018-2023 döneminde ekonomi politikasını belirleyen dinamiklerin neler olduğudur. Kitap, karmaşık ve çok katmanlı sorulara tek boyutlu ve kestirme yollardan verilen yanıtlardan kaçınmayı amaçlıyor. Bu nedenle, 2018-2023 yılları arasındaki en kritik ekonomik ve siyasi gelişmeleri, dönüm noktalarını ve toplumsal aktörlerin stratejilerini ayrıntılı olarak ele alıyor. Türkiye'nin son beş yılındaki ekonomi politikasını anlamak için iktidar blokunun bileşimine ve değişimine odaklanıyor. Farklı sermaye fraksiyonları, siyasi iktidar ve bürokrasi arasındaki çelişkili birliğin nasıl ekonomi politikasının şekillenmesinde etkili olduğunu ve alternatif stratejilerin sınıfsal kökenlerini analiz ediyor. Sermayenin farklılaşan çıkarlarının sektörel analizini merkeze alarak, iktidar blokunun çelişkili birliğini ve ekonomik U-dönüşlerin nasıl oluştuğunu detaylandırıyor.

2018, Türkiye için yalnızca CHS'ye geçişin, yani siyasi rejim değişiminin yaşandığı bir yıl değil, aynı zamanda döviz krizinin ülkeyi sarstığı bir yıl olmuştu. Ekonomik zorlukların giderek arttığı bu beş yıl sonundaki 2023 seçimlerinde muhalefet güçleri, bu ekonomik zorlukların AKP'nin iktidarını neredeyse otomatik olarak yıpratacağını, hatta düşüreceğini umdu ve siyasi stratejilerini buna göre şekillendirdi. Ancak, bilindiği gibi muhalefetin bu stratejisi boşa düştü ve 2023 seçimlerinde AKP zaferle çıktı. Peki, nasıl oldu da bu kadar kritik değişimlerin ve derin ekonomik zorlukların yaşandığı bir dönemde AKP başarılı oldu? Her ne kadar doğrudan doğruya 2023 seçimlerini çeşitli boyutlarıyla değerlendirmek bu kitabın öncelikli amacı olmasa da, kitapta yapılan analiz AKP'nin 2023'teki seçim başarısında ekonomi politikasının etkisinin ne olduğuna dair de bir çerçeve sunuyor. Benzer şekilde 2024'te yerel seçimlerde muhalefetin başarısında ekonomi nasıl bir rol oynadı sorusunun yanıtlarına da değiniyor.

Kıscacası kitap, eleştirel siyasal iktisat yaklaşımıyla derinlemesine yapılan bir analizle, Türkiye'nin son beş yılındaki ekonomik ve siyasi dinamiklere ışık tutmayı amaçlıyor.

Kitap kime hitaben yazıldı?

2018-2023 arası dönemin, yani CHS'nin ilk döneminin temel ekonomi politik gündemlerini derli toplu olarak ele alan bu kitap, akademik/bilimsel bilgi ile kamuoyundaki gündelik tartışmalar arasında bir bağlantı kurma çabasını içeriyor. Bu nedenle hitap ettiği okuyucu kitlesi heterojen.

Belirli bir tarihsel konjonktürdeki temel politik ekonomi değişimlerini anlamlandırabilmek ve açıklamak için hangi teorinin, hangi kavramsal araçlar kullanılarak nasıl operasyonel hale getirileceği konusu, sosyal bilimci için her zaman temel zorluk alanlarından biri olmuştur. Bu zorluk karşısında sosyal bilimci zaman zaman basmakalıp açıklamalara yönelerek kestirme yollarla yetinebiliyor. Kitapta bu tip kolaycı yollara sapmamaya ve süreç analizinde karşılaşılan zorluklarla yüzleşmeye çalıştım. Bu çaba, esasında teorik ve kavramsal çerçevelerin somut bir tarihsel konjonktürü analiz ederken nasıl operasyonelleştirilebileceği konusunda bir denemeyi içeriyor.

Elbette farklı soyutlama düzeylerine dair analizler arasında bağlantı kurmak, bu iş dikkatli bir şekilde yapılmadığı durumda kestirmece sonuçlara varma riskini barındırıyor. Ancak akademik tartışmalarla güncel gelişmeler arasında bağlantılar kurmaya çalışmada çok da çekimser olmaya gerek yok. Zira her halükârda kamuoyundaki tartışmalarda –deyim yerindeyse– seyreltilmiş dozdaki akademik tartışmalar çeşitli şekillerde kullanılıyor. O nedenle kitapta hem farklı literatürlerden beslenen teorik bir tartışma hem de bunlardan yola çıkarak yaşadığımız toplumsal gelişmeleri ve daha somut olarak ekonomi politikası kararlarının nasıl incelenebileceği ile ilgili bir çerçeve sundum. Bu nedenle teorik bir çerçeve sunmanın yanı sıra, dönemi incelerken ampirik malzemenin cömertçe kullanıldığı bir çalışma ortaya çıktı.

Kısacası, eleştirel siyasal iktisat perspektifinden bakarak yapılan 2018-2023 döneminin incelemesine dayanan kitap, mevcut teorik çerçeveleri nasıl kullanabileceğimizi ve kavramsal araçları

nasıl entegre edebileceğimizi gösteriyor. Bu, okuyuculara somut bir analitik çerçeve sunmanın yanı sıra, güncel politik ve ekonomik olayları daha iyi anlamalarında yardımcı olabilir. Daha somut olarak eleştirel siyasal iktisat, ekonomi, siyaset bilimi ve sosyoloji disiplinlerinde çalışan araştırmacıların ve öğrencilerin ilişkilenebileceği bir kitap çıktı ortaya. Özellikle ikinci bölüm, teorik tartışmalara ilgi duyan, takip eden bölümler ise süreç analizinde kavramsal çerçevenin nasıl kullanıldığını merak eden okuyucuya faydalı olabilir.

Teorik tartışmaları içermesine rağmen, kitabı mümkün olduğunca akademik bir metin olarak kurgulamamaya çalıştım. Bu nedenle teorik tartışmalarla çok ilgilenmeyen okuyucu, doğrudan üçüncü bölümden başlayabilir. Kitapta daha ziyade, 2018-2023 yılları arasında Türkiye'deki önemli ekonomik gelişmeleri, dönüm noktalarını, kafa karıştıran soruları ve temel iktisat politikası tartışmalarını ele alarak, bu tartışmaları sadece uzmanlar arasında geçen teknik konular olmaktan çıkarmayı amaçladım. Bu amaca uygun olarak kitabı sadece akademik bir okuyucu topluluğuna hitaben hazırlamadım.

Kitap, belirli bir teorik bir perspektiften bakarak ekonomik ve siyasi gelişmeleri inceliyor. Ancak bir teori kitabı değil. Diğer yandan kitapta 2018-2023 dönemine ilişkin pek çok açıklama, veri ve gelişme ele alınmış durumda. Ancak kitap bir kronolojik almanak da değil. Alıntılara genişçe yer vermemin nedeni, kritik aktörlerin söylemlerinin olay örgüsünü kurmada yardımcı olmaları yanında, bu tip bir çalışmaya henüz rastlamamış olmam ve bu tip veriye ve arşiv çalışmasına dayalı analizlerin ileride farklı araştırmacıların da işine yarayabileceğini düşünmem.

Dolayısıyla, kitabın hedef kitlesi ekonomik gelişmeler hakkında düşünen, yaşananları sorgulayan, anlamaya çalışan ve ekonomik gelişmelerin siyasi süreçlerle ilişkisini merak eden okuyuculardır. Kitapta tartışılan konuların anlaşılması için özel bir ekonomi eğitimi gerekmiyor. Gerekli olan, alışılmış genel geçer kalıpların dışında düşünmeye açık olmak.

Ekonomi politikalarındaki “U-dönüşleri” nasıl açıklanabilir? Bu dönüşlerin siyasi ve ekonomik nedenleri nelerdir?

“Ümit Akçay, Türkiye’de neoliberalizmi eleştirel olarak inceleyen iktisatçıların ön saflarında yer almaktadır. Dünya ekonomisini yakından izlemesi, Türkiye analizini teorik ve karşılaştırmalı çerçevelere oturtmaktadır. Bu kitap, bu analizi Türkiye’nin 2018-2023 yıllarına taşıyor. “Krizin gölgesinde geçen” bu dönemde izlenen iktisat politikalarına odaklanıyor.

Saray iktidarının sınıfsal bağlantıları Türkiye’de tartışılmaktadır. Akçay, bu tartışmaya ışık tutacak bir döküm önermekte; sermaye gruplarının son beş yılda politika virajlarını etkileme ve onlardan etkilenme biçimlerini titizlikle araştırmaktadır. Bu tabloda halk sınıfları pasif görünümündedir; ama seçim dönemeçleri, bu çaresiz konumu değiştiren dinamikleri hayata geçirmiştir. Akçay’ın Türkiye’ye ilişkin bu tespitleri neoliberalizmin yüzeysel, kaderci, katı analizine dönük örtülü bir eleştiri de içermektedir.

AKP’nin yirmi yılı aşkın iktidarı, Türkiye ekonomisinin bağımlı gelişme modelini yoğunlaştırmıştır. Ümit Akçay’ın çalışması, bu modelden köklü bir dönüşümlü çıkışın gerektiğini vurguluyor; sosyalistleri alternatifler üzerinde tartışmaya davet ediyor. Bu zengin gündemi içeren *Krizin Gölgesinde En Uzun Beş Yıl*, 21. yüzyıl Türkiye’sinin yakın geleceğine de ışık tutan, önemli, kalıcı bir katkıdır.”

Prof. Dr. Korkut Boratav

